

Könyvtári szakma a könyvtároshallgatók szemszögéből

A hazai könyvtárosképzés sokat változott a Bolognai rendszer bevezetése óta [1][2], de felmerül a kérdés, hogy ezzel együtt változott-e a könyvtároshallgatók hozzáállása a szakmával kapcsolatban. A kutatás 2010-ben, 2011-ben és 2017-ben a hazai hallgatók nézőpontját vizsgálta az elhelyezkedési esélyeikről, ennek kritériumairól, valamint a megcélzott könyvtárakról és a munkakörökről.

Tárgyszavak: könyvtáros; felsőoktatás; pályakezdés; pályamódosítás

A kutatás 2010-ben kezdődött, az akkori hagyományos és BA képzésben résztvevő könyvtároshallgatók megkérdezésével, majd folytatódott a 2011-es és a 2017-es kutatással, melyből utóbbiban már csak a BA és MA képzés hallgatói vettek részt, mivel a korábbi 5 éves képzés résztvevői addigra túlnyomó többségben befejezték tanulmányaikat. A kutatás kiterjedt többek közt arra, hogy a vizsgált években a könyvtároshallgatók hogyan látják az elhelyezkedési esélyeiket a könyvtáros szakmában, mit tartanak az elhelyezkedés kritériumának, melyek a vágyott munkaköreik a könyvtárosságon belül, melyik könyvtárban szeretnének elhelyezkedni, vagy éppen milyen más elhelyezkedési lehetőséget látnak a könyvtárosságon kívül.

A tanulmány nem vizsgálja a felsőoktatási intézmények szempontjait a gyakorlati helyek kijelölésével vagy a választott helyek jóváhagyásával kapcsolatban. Továbbá nem tér ki a különböző felsőoktatási intézmények által kínált specializációkra, amelyek feltételezhetően hatással lehetnek a hallgatók elképzelésére a tervezett munkakörökkel kapcsolatban. Ezenkívül a vizsgálat nem tekinti feladatának a tervezett elhelyezkedés reális esélyeinek mérlegelését akár a könyvtároshallgatók eredményei, akár a munkaerőpiac szempontjából. Mindez másik felmérés alapja lehet, de jelen vizsgálat csak a könyvtároshallgatók saját szempontjait tartalmazza.

1. A szakmai gyakorlat és a pályakezdés szempontjai

A kutatás szélesebb körben terjed ki a könyvtároshallgatók nézeteire, terveire és az elhelyezkedési lehetőségekről eddig alkotott benyomására. A korábbi magyar és idegen nyelvű kutatások inkább a vizsgálat tárgyának egy-egy szűkebb körét érintik, így az elméleti rész bemutatja a könyvtároshallgatói szakmai gyakorlati helyek kiválasztási szempontjait a szakirodalmi összefoglalók szerint, a könyvtárosságon kívüli elhelyezkedési lehetőségeket, valamint hogy ehhez hogyan kapcsolódnak a kutatásunk szempontjai.

A szakmával való közvetlen találkozás első eleme a könyvtároshallgatók szakmai gyakorlata, ezért vizsgálja a kutatás többek közt a gyakorlati hely kérdését. A könyvtári gyakorlatokat többek közt *Czeglédi László* tárgyalta 2007-ben megjelent tanulmányában [3]. Az egri *Eszterházy Károly Főiskola* (azóta *Eszterházy Károly Egyetem*) intézményi gyakorlata alapján a hallgatók maguknak választhatják ki a szakmai gyakorlati helyet a kölcsönös megállapodási szerződéssel rendelkező könyvtárak listájából, de egyéni kérvényt is be lehet nyújtani a gyakorlóléhről, amelyet legtöbbször a lakóhelyhez közeli könyvtár kiválasztása indokol. Néhány esetben fordult elő, hogy a választott hely nem akarta fogadni a hallgatót, példá-

ul mivel nem volt a gyakorlatvezetésre felkészült könyvtáros. Czeglédi hozzát teszi, hogy az adott térség legnagyobb könyvtára nem feltétlen jelenti a legalkalmasabb gyakorlati helyet, mivel például egy jól működő községi könyvtár életközeli helyzeteket produkálhat, mint egy rutinosan működő, horizontális munkaszervezésű nagy könyvtár. Kutatásunkban ennek ellenére azt feltételezzük, hogy a hallgatók inkább a nagy alkalmazotti létszámú, azaz a nagyobb könyvtárakat részesítik előnyben a gyakorlat kiválasztásakor.

A gyakornoki hely kiválasztási szempontjai között szerepelnek még a *Magyar Telekom* vállalati könyvtárát működtető *Infodok Kft.* ügyvezetője, *Kóródy Judit* [4] szerint a hallgató érdeklődési köre, a szakdolgozati témája, a személyes kapcsolatai, a saját személyiségtípusa, időbeosztási lehetőségei, valamint részben az utóbbihoz és Czeglédi észrevételéhez is kapcsolódó helyszín, továbbá az intézmény presztízse, amely pedig a könyvtár méretével is összefüggésbe hozható.

Kutatásunkban megvizsgáltuk, hogy a hallgatók milyen arányban szeretnének abban az intézményben elhelyezkedni a későbbiekben, ahol a gyakorlat is tetszett nekik. A pályakezdéssel kapcsolatban egy további kérdés, hogy a könyvtárosok körében mennyire jellemző a mobilitás. *Bartos Éva* a könyvtári álláshirdetéseket és álláskeresések szövegeit vizsgáló 1999–2007 közt elemző tanulmánya [5] szerint a könyvtárakat az álláspályázatok feladásakor nem érdeklik a földrajzi tényezők, azaz hogy hol lakik az illető, hanem inkább a szakképzettséget, az alkalmazási formát, a munkaidőt és a bérezést hangsúlyozzák a szövegezésben. Eközben viszont az álláskeresőket kiszolgáltatottá teszi vagy teheti a földrajzi helyük. Jelen kutatás azt a szempontot vizsgálja, hogy a vidéki egyetemeken hallgatói milyen arányban szeretnének Budapesten dolgozni, ahol több nagyobb könyvtár koncentrálódik.

1.1 Hová mennek a pályaelhagyók?

A könyvtári pályán maradás mellett azonban további kérdés, a pályán maradás és a pályaelhagyás kérdése. A könyvtárosszervezők elhelyezkedési lehetőségei a könyvtári intézményeken és a könyvtári munkakörökön kívül már több évtizede vizsgálat tárgyát képezi. Az „Opening new doors: alternative careers for librarians” kiadvány [6] 1993-ban 28 különböző tevékenységi formát sorolt

fel, melyek közül több is túlmutat a könyvtárosság határain [7]. *Kiszl Péter* bolognai rendszerről szóló 2010-es tanulmányában [8] megemlíti, hogy a szakmában nincs több százas nagyságrendű betöltendő státusz, amelyben el tudna helyezkedni az összes végzett hallgató. Később azonban a szakra újonnan felvett hallgatók aránya jelentősen lecsökkent, melyre a mintát ismertető (4.) alfejezetben visszatérünk. A képzéssel mindenesetre az *Eötvös Loránd Tudományegyetem* eredetileg azt vette célba, hogy a könyvtárakon kívül, a nonprofit szektor és a versenyszféra számára is képezzen információs szakembereket az információmenedzseri, üzleti irányultságú kurzusokon. [9] Részben ezért és a fővárosi szélesebb piaci lehetőségek miatt az egyik hipotézisünk, hogy az egyetem budapesti hallgatói nagyobb arányban gondolják úgy, hogy inkább könyvtáron kívül szeretnének elhelyezkedni.

A *Diplomás Pályakövetési Rendszer* (DPR) 2016. májusi felmérése alapján bemutat néhány eredményt egy 2017-es jelentésben. [10] Eszerint az alapképzéses diploma megszerzését követően a végzetek 13 százaléka továbbra is csak a tanulmányaival foglalkozott, míg 7 százalék tanult és dolgozott egyszerre, 53 százalék már a munkaerőpiacon dolgozott, míg 13 százalék állást keresett és 14 százalék valamilyen egyéb elfoglaltságot végzett. A dolgozók havi bruttó átlagos jövedelme 190 646 forint volt a vizsgált időszakban. A szakmatérkép [11] hozzát teszi, hogy a hagyományos könyvtáros, informatikus könyvtáros vagy iskolai könyvtáros állásokon kívül a hallgatók a diplomát követően például szoftvertesztelőként, idegenvezetőként, rendezvényszervezőként, HR menedzserként, projektmenedzserként vagy informatikai szakügyintézőként helyezkedtek el, ami természetesen a havi bruttó átlagbért is befolyásolta a DPR felmérésben. A DPR-ből kiemelt adatok azonban nem adnak támpontot, hogy valójában hányan maradtak a könyvtáros pályán és hányan helyezkedtek el az említett pályák valamelyikén, továbbá hogy ez milyen módon sikerült. Úgyhogy a kutatásunk kitért arra, hogy azok a könyvtárosszervezők, akik nem bíznak az elhelyezkedésükben a szakmán belül, akkor milyen egyéb módon tervezik a munkavállalást. Hipotézisünk szerint azok, akik még az egyetemi éveik elején járnak, jobban bíznak a könyvtári elhelyezkedésükben. Továbbá felmértük, hogy a hallgatóknak, akár a könyvtári pályán, akár azon kívül milyen elképzelése van a bruttó havi fizetésről pályakezdőként.

2. Hipotézisek

A következő hipotéziseket fogalmaztuk meg az informatikus könyvtáros szakos hallgatók szakmai gyakorlatával és szakmai elhelyezkedésével kapcsolatban:

H1 Mivel kevesebb az egyetemen a felvehető hallgatók száma, ezért inkább azok jelentkeznek a szakra a korábbi, például osztatlan rendszerhez képest, akik ténylegesen a szakmában szeretnének maradni.

H2 Akik az egyetemi éveik elején vannak, nagyobb esélyt látnak arra, hogy a szakmában helyezkedjenek el.

H3 A budapesti egyetemek hallgatói nem annyira könyvtárban képzelik el a munkájukat, mint a nem budapesti egyetemek hallgatói.

H4 Azok, akik szerint a szakmán belül inkább csak kapcsolatokkal lehet érvényesülni, kevésbé hiszik, hogy könyvtárban is el tudnak helyezkedni, mint a többiek.

H5 Azok a tanulók, akik szélesebb ismeretekkel rendelkeznek, pozitívabban állnak a szakmában való elhelyezkedéshez.

H6 A tájékozottabb hallgatók szignifikánsan pontosabban meg tudják mondani, hogy mennyi az átlagfizetés a szakmában.

3. Kutatási módszer

A kutatás kezdete 2010-re nyúlik vissza az informatikus könyvtáros szakdolgozatomhoz, amelynek kapcsán online kérdőívet készítettem a könyvtároshallgatók szakmához való viszonyának felmérésére. Az adatok közül a dolgozatban és későbbi előadásokon, illetve publikációban csak egy kérdést dolgoztam fel [12], amely a könyvtáros véleményvezérek megállapítására irányult, így ez az egy kérdés szerepelt kötelezően kitöltendőként a kérdőívben. A kérdőív kiküldését megismételtem 2011-ben és 2017-ben is, amely időtáv nagyrészt biztosítja, hogy a 2010–2011-es kérdőívet nem ugyanazok a hallgatók töltötték ki, mint a 2017-eset.

A dátumok más felsőoktatási jelentőséggel is bírnak, mivel 2010-ben végzett az utolsó, korábbi rendszerű osztatlan képzést végző évfolyam, illetve közülük sokan 2011-ben fejezték be tanulmányaikat, de ezzel párhuzamosan már a bolognai rendszer osztott képzéses hallgatói is megjelentek a végzősök között (2010-ben még csak a BA, 2011-ben már a BA és az MA képzések hallgatói is). 2017-ben viszont már szinte teljes mértékben a

bolognai hallgatók vettek részt a felsőoktatási képzésben, így az ő meglátásait tükrözi a kutatás eredménye.

Az online kérdőív ebben az esetben is rendelkezik azokkal a korlátokkal, hogy azt csak az internettel rendelkező hallgatók tölthették ki, de ez informatikus könyvtáros hallgatók esetében adottnak tekinthető. A kérdőívet a Katalist levelezőlistán, a Könyvtár-Információ-Társadalom (KIT) Hírlevélben, a közösségi oldalakon (Könyvtárosok Facebook-csoport), valamint az egyes egyetemek saját hallgatói levelezőlistáin és zárt Facebook-csoportjaiban tettük közzé. A kérdőív kitöltésére nagyjából egy hónap állt rendelkezésre, a legkorábbi adatfelvétel 2010 márciusában zajlott, a 2011-es júniusban, a 2017-es pedig májusban.

A három különböző évben kitöltött kérdőív tünnyomó többségben azonos kérdéseket tartalmazott, hogy az eredmények összehasonlíthatóak legyenek egymással. Apró különbség, hogy a 2010-es kérdőívben még a hallgatókat csak az egyetemükről kérdeztük, de a képzési rendjükéről és az évfolyamukról nem. Ez a kérdés viszont olyannyira fontos, hogy a 2011-es és a 2017-es kitöltésben már pótoltuk a hiányosságot. Ezenkívül a 2011-es kérdőív rákérdezett arra, hogy ki töltötte ki 2010-ben is a kérdőívet. A 2017-es felmérésben pedig egy plusz kérdés szerepelt arról, hogy a hallgatóknak milyen elképzelése van a pályakezdő fizetésükkel kapcsolatban.

A kérdőív nyílt és zárt végű kérdéseket egyaránt tartalmazott. A legfőbb kérdés, hogy a hallgató lát-e esélyt a könyvtáros szakmában az elhelyezkedésre feleletválasztó zárt végű kérdés volt. Szabad szöveges formában lehetett válaszolni azonban arra, hogy ha nem lát esélyt az elhelyezkedésre, akkor hogyan képzei karrierjét. Továbbá szabad szövegesen lehetett megadni, hogy a könyvtári munka melyik ága érdekli leginkább a hallgatót, az eddigi benyomásai alapján mely könyvtárban helyezkedne el szívesen és mely szakmai gyakorlati hely volt számára a legszimpatikusabb. Skálás kérdés vonatkozott arra, hogy a hallgató véleménye szerint a felsoroltak közül mi a könyvtáros szakmában való elhelyezkedés kritériuma a felsoroltak közül a „nem szükséges” értéktől kezdve a „nagyon fontos” értékig ötös skálán: a végzettséget igazoló bizonyítvány, a személyes kapcsolatok megléte, egyéb kiegészítő igazolások (pl. nyelvvizsga), egyéb hasznosítható terület ismeretei, szakmai szervezeti tagság és a szakma iránti elkötelezettség kritériumai közül. Ezenkívül a kérdőívben a

hallgatók felkészültségére, szakmai informáltságára is vonatkoztak kérdések (például honnan merít szakmai információkat, milyen könyvtárakat látogat, milyen adatbázisokat használ vagy milyen könyvtári szaklapokat ismer), de jelen tanulmányban ezek közül csak egy összesített mutatót használunk a hallgatók tájékozottságának bemutatására.

4. A hallgatói minta

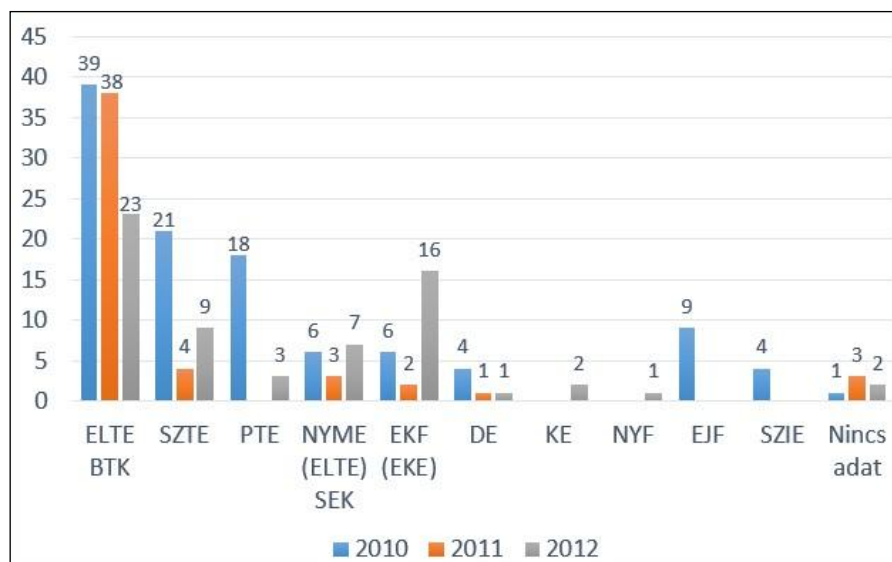
A kérdőívet 2010-ben összesen 108 hallgató töltötte ki, 2011-ben 51 fő, 2017-ben pedig 64 fő. Tehát a teljes minta 223 kitöltést tartalmaz, azonban a kitöltők között főleg a 2010-es és 2011-es években vannak átfedések, melyre utóbbi kérdőív rá is kérdezett, így tudjuk, hogy 11-en biztosan kitöltötték előző évben is a felmérést, míg 19-en nem emlékeztek rá, így akár ki is tölthették azt.

A kitöltések számának csökkenő arányára az informatikus könyvtáros szakra felvett hallgatók csökkenő tendenciája is magyarázatot ad, amelyről *Lengyelne Molnár Tünde* [13] és *Eszenyiné Borbély Mária* [14] is rávilágított már korábban. 2012-ben a társadalomtudományi képzési terület államilag támogatott keretszámainak csökkenése befolyásolta a képzést első helyen megjelölők számát, amelyhez még hozzájárult az egy emelt szintű érettségit elváró felsőoktatási kormányrendelet. Emellett pedig a képzőhelyek is változtak,

így volt ahol megszűnt a képzés, míg máshol szünetel. Mindennek eredményeként Eszenyiné tanulmányában jól látható, hogy míg 2011-ben még összesen 208 új alapképzéses hallgatót vettek fel a nappali tagozat államilag finanszírozott képzésre, addig 2012 és 2014 között összesen csak 215 új hallgató került be.

Saját mintánk minden évében sikerült a nagyobb képzőhelyekről hallgatókat elérni (1. ábra), kivéve a *Pécsi Tudományegyetemről* a 2011-es évben. Minden vizsgált évben az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatói voltak többségben a mintán belül. 2010-ben nem kérdeztük meg a hallgató évfolyamát a kérdőívben, ezért erről nincs információ. A 2011-es mintában viszont látható, hogy arányaiban az informatikus könyvtáros mesterképzéses hallgatók voltak többségben, akik közül 20-an töltötték ki a kérdőívet, míg a nagyobb arányú alapképzésről csak 31-en. 2017-ben szintén a mesterképzés hallgatói voltak arányaiban aktívabbak, akik közül 26-an töltötték ki a kérdéssort, míg a BA hallgatók közül 38-an.

A kitöltők életkora szempontjából 2010-ben és 2011-ben a kitöltők átlagéletkora 24 év, míg 2017-ben ez valamivel magasabb, átlagosan a válaszadók 25,8 évesek, de a szórás is ez utóbbi esetben nagyobb, mivel a hallgatók közül több negyven éven felüli is kitöltötte a kérdőívet, a legidősebb közülük pedig 63 éves.

1. ábra A minta eloszlása képzőhelyenként a vizsgálat különböző éveiben

A minta nem tekinthető reprezentatívnak a könyvtároshallgatókra nézve a vizsgált években a teljes populáció szempontjából, sem az egyes karokra vonatkoztatva. A kutatás jelentőségét inkább az adja, hogy három évben is felmérte kifejezetten az informatikus könyvtáros hallgatókat az elhelyezkedésükkel kapcsolatos nézeteiről.

5. Eredmények bemutatása

Az eredmények ismertetése során egyaránt kitérünk a kérdésekre adott válaszok leíró statisztikai bemutatására, a tanulmányban felvetett feltételezések elemzésére, valamint a hipotézisek igazolására vagy cáfolására a 2010-es, 2011-es és 2017-es vizsgálat kapcsán. A legtöbb hipotézisünk az elhelyezkedési esélyekre vonatkozott, azaz hogy az informatikus könyvtáros hallgatók mennyi esélyt látnak arra, hogy könyvtáros munkában helyezkedjenek el az egyetem elvégzését követően, ezért ennek elemzésére térünk ki először.

5.1 Bízna a hallgatók az elhelyezkedésben?

Összességében a 223 kitöltő 75,3%-a bízik benne, hogy el fog tudni helyezkedni könyvtárban, míg 24,7% másképp képzei a karrierjét. Ha a szöveges válaszokat megnézzük, akkor abból látható, hogy az sem feltétlen a könyvtáros szakmában szeretne elhelyezkedni, aki lát rá esélyt. Főleg a 2010-es kitöltéskor még sokan szakpáros képzésben folytatták tanulmányaikat, ezért a másik szakjukat jelölték meg karriercélként, mint például történész kutató, művelődésszervező vagy fordító. 2010-ben ez az adott évi minta (n=108) 15%-át jelentette, de a későbbi évek kitöltői is lehetséges opcióként jelölték meg a másik diploma szerzését, például kommunikációs, nemzetközi tanulmányok vagy tanári területen. Összességében a teljes mintából (n=223) 12% nyilatkozott úgy, hogy kifejezetten egy másik diplomával szeretne elhelyezkedni. Néhányan azonban nem a pályaelhagyás miatt szeretnének más diplomát, hanem az elhelyezkedési esélyek és az ismeretek növelése miatt: „A plusz diploma nagyon jól jönne, a „semmihez nem értő” (tehát egyszakos) könyvtárosnak nehezebb dolga van, pláne, ha tájékoztató, olvasószolgálatos szeretne lenni, nem formai leíró...”

Az egyéb diploma mellett további 10% említette, hogy egyéb képzést végezne vagy esetleg kiegészítő szakmát tanulna a könyvtár mellett. A válaszok közt megjelent például a marketinges, PR-es, pályázatíró, informatikus, munkaügyi, adminisztrá-

tori, könyvkiadási vagy banki terület. Ebben a kategóriában is vannak olyanok, akik inkább a könyvtári tanulmányaikat szeretnék kiegészíteni, hogy ezzel növeljék az esélyeiket: „egy másik diploma (vagy OKJ) megszerzése, szigorúan olyan, amit könyvtárosként is hasznosíthatok (Webfejlesztő, pedagógia)”. Továbbá néhányan megjegyezték (3%), hogy az egyetem mellett már elhelyezkedtek valamilyen más munkakörben, ahol szívesen folytatnák a munkájuk. Többen hozzátették azonban, hogy az adott munkát segítik a könyvtári szakon tanult ismeretek: „Jelenleg is informatikusként dolgozom, jól segíti a munkámat a végzettség, mert rengeteg dokumentum is keletkezik a cégünknel, amelyek gondozásra szorulnak”.

Ezenkívül 3,6% inkább saját vállalkozást indítana, akár kulturális területen: „Ha minden kötél szakad, és nem sikerül megmaradni a közsférában, valami kulturális vállalkozásfélét fogok csinálni megint. Ehhez egyre nehezebb szponzorokat találni, de azért lehet (muszáj!) próbálkozni.”

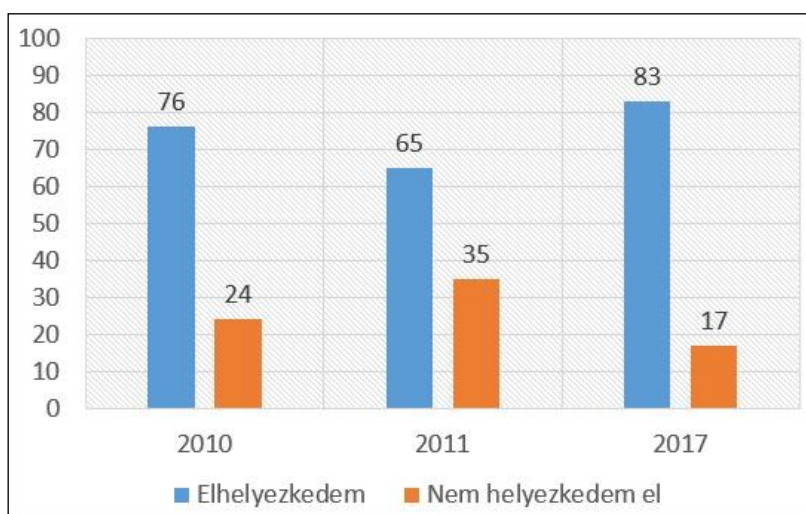
A harmadik legnépszerűbb opció (7,6%) azonban a külföldre költözés, akár teljesen szakmai célok vagy a célország megjelölése nélkül. Jellemző egyébként még, hogy sok kitöltő egyszerre több lehetőséget is megjelölt, például „multinacionális cégnél másik diplomával, vagy külföldön” képzei az elhelyezkedését. Tehát összességében elég tág kört fed le az a válasz, ha valaki nem lát esélyt az elhelyezkedésre a szakmán belül, mivel a karrierjét nem csak pályaelhagyással, vállalkozásindítással vagy külföldre költözéssel tervezheti, hanem a jelenlegi ismeretek kiegészítésével, és így a pályához való ragaszkodással is.

Ha a kitöltés éve szerint vizsgáljuk a kérdést, ami megegyezik a H1 hipotézissel, akkor azt láthatjuk, hogy a 2017-es hallgatók látják a legbizakodóbban az elhelyezkedés kérdését. A 2017-es kitöltők 83%-a ugyanis úgy gondolja, hogy el fog tudni helyezkedni a könyvtáros szakmában, és csak 17% nem hisz benne vagy nem szeretne kifejezetten könyvtárosként dolgozni. A hipotézisünk úgy szólt, hogy mivel egyre kevesebb az informatikus könyvtáros szakra felvehető száma, ezért egyre inkább csak azok jelentkeznek erre, akik valóban könyvtárosok szeretnének lenni. Az eredmény szerint (2. ábra) a 2011-es évben megkérdezett hallgatók voltak a legpesszimistábbak az elhelyezkedéssel kapcsolatban, hiszen csak 65% jelölte be, hogy bízik a könyvtáros elhelyezkedésben. Ehhez képest a 2010-ben felmért hallgatók a kettő közötti értéket érték el, mivel 76%-uk választotta,

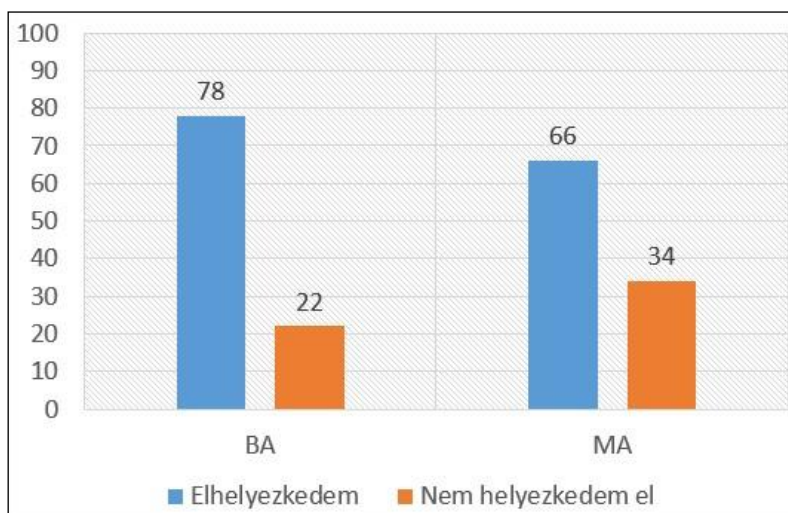
hogy képes lesz könyvtárban elhelyezkedni. Tehát a hipotézist meg lehet cáfolni, bár a 2017-es hallgatók valóban sokkal bizakodóbbnak mondhatók, mint a korábbi években megkérdezett kitöltők.

Megnézhetjük az elhelyezkedési esélyekre adott válaszadások arányának alakulását a képzés évfolyama szerint is (3. ábra). Az egyszerűség kedvéért az elemzésnél a BA képzés résztvevőit soroltuk a H2 hipotézis alapján „az egyetemi éveik elején vannak” változó hozzátartozóihoz. Azaz róluk feltételeztük, hogy nagyobb esélyt látnak a szakmában való elhelyezkedésre. Ahogy a kutatási módszerben említettük, sajnos a 2010-es kérdőív kitöltőit nem tudjuk vizsgálni ebből a szempontból, mivel

akkor nem kérdeztünk rá az évfolyamra vagy a képzési rendre. A meglévő adatok alapján viszont látható, hogy a BA képzésre járók közül 78% hisz benne, hogy sikerül majd elhelyezkednie könyvtárban, míg az MA hallgatóknak már csak 66%-a gondolja így. Ha a két változót összevetjük a Pearson-féle korrelációs számítással, akkor viszont látható, hogy nem szignifikáns a két változó közötti együttjárás ($p=0,130$). Tehát bár valamilyen kapcsolat feltételezhető a változók közt, de a korrelációs számítás nem támasztja alá a közvetlen összefüggést. Ezenkívül az eredmény pedig csak 115 hallgató véleményét tartalmazza, így érdemes lenne a következtetések levonásához tovább vizsgálni a kérdést.

2. ábra „Látsz esélyt Magyarországon a könyvtáros szakmában való elhelyezkedésre?” kérdésre adott válaszok százalékos megoszlása a felmérés különböző éveiben (n=223)

3. ábra A magyarországi könyvtáros szakmában elhelyezkedést tervező hallgatók arányának százalékos megoszlása BA és MA képzési rend szerint (n=115)

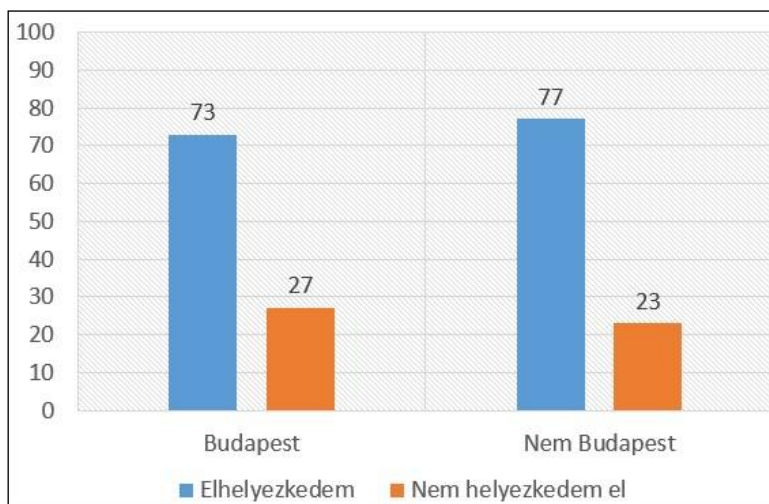
Az elhelyezkedéssel kapcsolatos bizakodást megvizsgáltuk a budapesti, vagyis az ELTE BTK-s és a nem budapesti informatikus könyvtáros hallgatók megoszlása szerint is (4. ábra). Utóbbi körben soroltuk az *ELTE Savaria Egyetemi Központ* hallgatóit is, akik 2017 óta ugyan már az ELTE részét képezik, de a tanulmányaikat Szombathelyen folytatják. A H3-as hipotézisünkben feltételeztük, hogy a budapesti hallgatók kevésbé könyvtárban képzelik el munkájukat az üzleti jellegű szakinformációs felkészültségük miatt, ezért a könyvtáros elhelyezkedéssel kapcsolatos kérdésre nemmel válaszolnak. Az adatok elemzéséből azonban látható, hogy a feltételezés nem bizonyult igaznak döntő mértékben. A budapesti egyetem hallgatói közül 101 fő töltötte ki a kérdőívet, akik közül 73% látott esélyt a könyvtáros szakmában való elhelyezkedésre. A Budapesten kívüli 122 könyvtároshallgató közül pedig 77% adott pozitív választ a kérdésre, ami valóban enyhén magasabb arányt jelent a budapesti hallgatók válaszánál, de nem jelentős mértékben. A Pearson-féle korrelációs számításal ebben az esetben is látszik, hogy nem szignifikáns a két változó közötti együttjárás ($p=0,258$).

A vizsgált változók mentén tehát nem állapítható meg nagy bizonyossággal, hogy a hallgatók véleménye szerint folyamatosan egyre könnyebb lenne elhelyezkedni a könyvtári szakmában, bár a 2017-es kérdőívkitöltés szerint a hallgatók mindenképp bizakodóbbak az elhelyezkedésük terén, mint a 2010-es és a 2011-es felmérés kitöltői. Az sem igaz, hogy a budapesti hallgatók sokkal kevésbé szeretnének könyvtáron belül elhelyezkedni vagy kevésbé hisznek az elhelyezkedésükben, mint a nem buda-

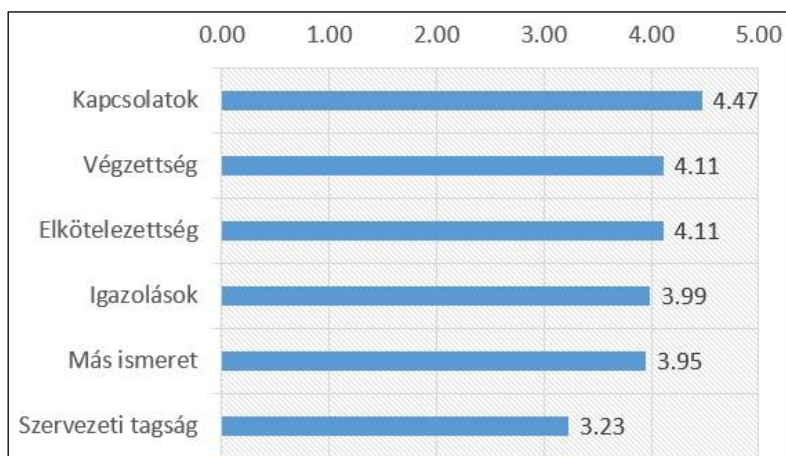
pesti egyetemek hallgatói, és a változók közt sem látszik a szignifikáns együttjárás. A BA képzésben résztvevő hallgatók viszont látszólag biztosabbak benne, hogy könyvtárban szeretnének, vagy el tudnak helyezkedni, mint az MA képzés hallgatói, de a következtetés nem vonható le bizonyosan, mivel a két változó közötti együttjárást ilyen módon nem sikerült bizonyítani, viszont a kérdést érdemesebb lenne részletesebben megvizsgálni.

5.2 A szakmában való érvényesülés kritériumai

A felmérésben megkérdeztük a hallgatókat, hogy véleményük szerint a felsorolt szempontok közül melyik milyen mértékben befolyásolja a könyvtári elhelyezkedést ötfokú skálán. A kritériumokat ez esetben nem kellett sorrendbe állítani a kitöltőknek, hanem akár mindegyik kaphatta a legmagasabb értéket is a hallgatók döntése szerint (5. ábra). Döntően legmagasabb mértékben 4,47-es átlaggal és a legalacsonyabb szórással (0,74) a hallgatók úgy gondolják, hogy a személyes kapcsolatok megléte a legfontosabb az elhelyezkedés szempontjából. Ezt követi egyaránt mindkettő 4,11-es átlaggal a végzettséget igazoló papír megléte (szórás: 0,95) és a szakma iránti elkötelezettség (szórás: 1,14). A következő helyeken már valamivel 4 alatti átlaggal a más, hasznosítható szakterületek ismerete szerepel (szórás: 0,75) és egyéb kiegészítő igazolások, mint például nyelvvizsga megléte (szórás: 0,87). A legkevesbé viszont a könyvtároshallgatók szerint a szakmai szervezeti tagság a fontos, amelyet az ötfokú skálán csak 3,23-ra értékelték viszonylag magas (1,00) szórással.

4. ábra A magyarországi könyvtáros szakmában elhelyezkedést tervező budapesti (n=101) és nem budapesti hallgatók (n=122) arányának százalékos megoszlása

5. ábra „Szerinted mik a könyvtáros szakmában való érvényesülés kritériumai?” kérdésre adott válaszok átlaga 5 fokú skálán (n=222)

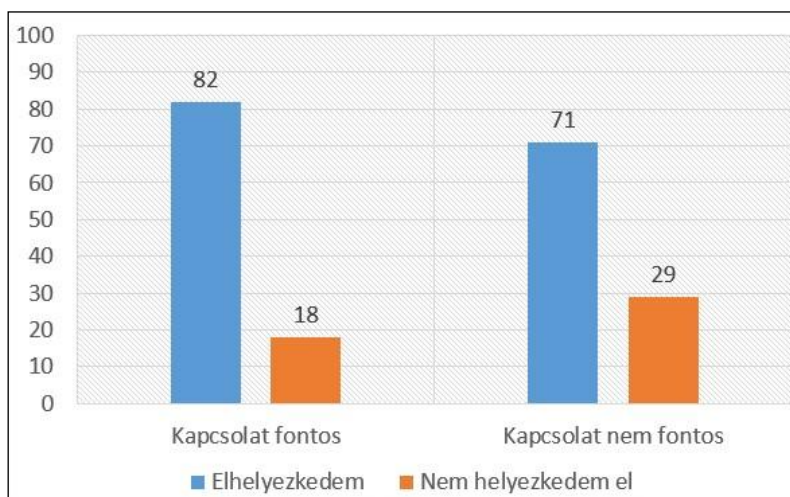
Érdeemes részletesebben áttekinteni a két kérdést, ahol a legnagyobb szórás mutatkozott a válaszadók körében, vagyis a szervezeti tagság kritériumát és a szakma iránti elkötelezettséget. A 223 válaszadó 7,6%-a vélekedett úgy a kérdésben, hogy a szakmai szervezeti tagság egyáltalán nem szükséges, ha valaki a szakmában szeretne elhelyezkedni, és további 13% szerint kevésbé számít ez a szempont. Legtöbben a hallgatók közül viszont inkább úgy gondolják, hogy ez a kritérium közömbös (33,6%) vagy pedig csak előnyt jelenthet (39,9%), de csak a kitöltők 5,4%-a szerint számít nagyon fontosnak.

A szakmai iránti elkötelezettség ezzel szemben a válaszadók 52%-a szerint nagyon fontos, további 21,5% szerint pedig előnyt jelenthet, tehát valójában a hallgatók közel háromnegyede szerint kiemelkedő ez a szempont. Mindössze 14,8% gondolta a kitöltők közül közömbösnek, további 7,6% szerint kevésbé számít és csak 4,6% hiszi, hogy ez egyáltalán nem szükséges.

Egy további hipotézisünk (H4) alapján azok a hallgatók, akik szerint leginkább a kapcsolatokkal lehet munkához jutni, kevésbé hiszik, hogy könyvtárban is el tudnak helyezkedni, mint a többiek. Ehhez először azokat vettük alapul, akik a kapcsolatokra vonatkozó kritériumban az előnyt jelenthet (4) és a nagyon fontos (5) értékre szavaztak. Az adatok lekérését követően látható a probléma, hogy a kapcsolatokat valójában a hallgatók döntő többsége kiemelkedőnek tartja, és csak 15 hallgató szavazott ennél alacsonyabb értékre a skálán.

Úgyhogy a hipotézis vizsgálatához végül a kapcsolatokat nagyon fontosnak tartó 126 főt vettük alapul, akik 82%-a mégis hisz benne, hogy el fog tudni helyezkedni, tehát feltehetően úgy gondolja, hogy már rendelkezik vagy a pályára lépéskor rendelkezni fog az elhelyezkedéshez fontosnak vélt kapcsolatokkal. Emellett egyébként a kapcsolatokat kevésbé fontosnak tartók többsége is úgy gondolja, hogy el fog tudni helyezkedni a szakmában. Ha lefuttatjuk PSCP-ben a Pearson-féle korrelációs számítást a két változóval, akkor látható, hogy nem szignifikáns a két változó közötti együttjárás ($p=0,350$). A hipotézis pedig egyáltalán nem igazolódott, hiszen a kapcsolatokat fontosnak tartó hallgatók nem hiszik úgy, hogy kevésbé fognak tudni elhelyezkedni könyvtárban (6. ábra).

Az informatikus könyvtáros hallgatók tehát alacsony szórás mellett döntő többségben úgy látják, hogy a könyvtáros szakmába a kapcsolatok előzetes kiépítésével lehet legfőképp bejutni. A kapcsolatokat viszont a jelek szerint már időben elkezdték kiépíteni, mivel a kritériumot fontosnak tartó hallgatók döntő többsége szerint el fog tudni helyezkedni könyvtárban. A kapcsolatok mellett viszont a végzettséget igazoló bizonyítványra is szükség van a hallgatók szerint, mint ahogy az egyéb ismeret és kiegészítő tudás is előnyt jelenthet. Azonban nagyobb szórás mutatkozik abban, hogy a szakma iránti elkötelezettség mennyire fontos az elhelyezkedésnél, még inkább a szakmai szervezeti tagság, utóbbi a könyvtároshallgatók szerint inkább csak közömbös mértékben.

6. ábra A könyvtári elhelyezkedésben bízók és nem bízók aránya az elhelyezkedésnél a szakmai kapcsolatokat fontosnak tartó (n=126) és kevésbé fontosnak tartó (n=95) hallgatók arányában

5.3 Tájékozottság és elhelyezkedés

Az elhelyezkedéssel kapcsolatos elvárásokat összevetettük a hallgatók szakmai tájékozottságával is, mivel H5 hipotézisünk szerint azok a tanulók, akik szélesebb ismeretekkel rendelkeznek, pozitívabban állnak a szakmában való elhelyezkedéshez. E hipotézisünkönél a szélesebb ismereteket úgy definiáltuk és mértük, hogy megkérdeztük a válaszadókat, hány könyvtárat szoktak látogatni, hány könyvtári szaklapot tudnak felsorolni, illetve hány véleményvezért (azaz a könyvtári szakmán belül ismert, sokat szereplő, hangadó személyt) tudnak felsorolni a szakmán belül. Minden értéket egyforma súllyal vettünk számításba.

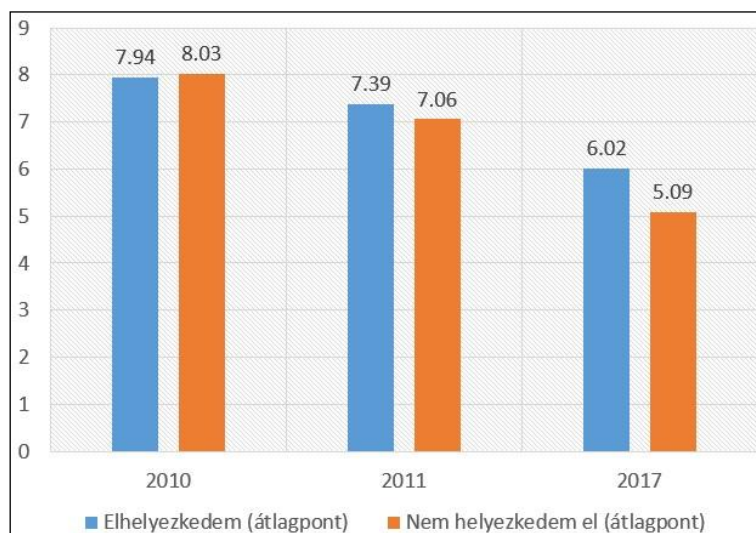
A 2010-es mintából (n=108) összesen 26-an vélekedtek negatívan, 82-en pedig pozitívan a szakmában való elhelyezkedést illetően. A negatívan vélekedők átlaga 8,03, míg a pozitívan vélekedőké 7,94 az eredmény szerint. A 2011-es minta (n=51) alapján 18-an (35%) állnak negatívan a szakmában való elhelyezkedéshez, míg a maradék 33 főnek (65%) pozitív a hozzáállása. A negatívan vélekedők átlagosan 7,06 pontot értek el, míg a pozitívan vélekedők 7,39-es átlagot értek el az ismereteiket mérő skálánkon. A 2017-es mintában a válaszadók ismeretének teljes átlaga 5,86. A 64 kitöltő közül 11 nem állt pozitívan a szakmában való elhelyezkedéshez, 53 azonban pozitívan vélekedett. Azoknak a válaszadóknak, akik a szakmában való elhelyezkedést nem látták reálisnak valamilyen indokból, az átlaga 5,09, tehát valamivel alacsonyabb, mint a

teljes minta átlaga. Azok az egyének pedig, akik pozitívan állnak a szakmában való elhelyezkedéshez, 6,02-es átlagot értek el.

A hipotézis tehát nem igazolódott be minden évre vonatkoztathatóan, csupán a 2017-es felmérési évben mondható jelentősnek (majdnem 1-nek), viszont a másik két évben a különbség olyan kicsimértékű, hogy nem tekinthető egyértelműnek. A hipotézisünk azonban rámutatott egy érdekes jelenségre, mely szerint jelentős különbség van egyes évfolyamokon a szakmai ismeretekben, legalábbis az általunk definiált módú könyvtár-szakmai tájékozottság szerint (7. ábra).

Egy másik típusú ismeretet is figyelembe vettünk a tájékozottsággal kapcsolatos elemzésnél, méghozzá a hallgatók fizetésekkel kapcsolatos közalkalmazotti bértábla ismeretét. A H6 hipotézisünk szerint ugyanis a tájékozottabb hallgatók szignifikánsan pontosabban meg tudják mondani, hogy mennyi az átlagfizetés a szakmában. Mint ahogy a kutatási módszerben említettük, a kérdést csak a 2017-es mérésakor tettük fel, így csak egy mintán (n=64) tudjuk elemezni az eredményt.

2017-ben a közalkalmazotti bértábla alapján havi bruttó 160 ezer forint [15], a garantált bérminimum. A tájékozottságot 3 kategóriába soroltuk, az első kategóriába tartoztak azok, akik maximum 10 ezer forint eltéréssel tisztában voltak, hogy mennyi lehet a garantált minimum pályakezdő fizetés. Ők 21-en voltak, ez az összes a vizsgált 64 kitöltőnek a

7. ábra A könyvtári elhelyezkedésben bízók és nem bízók aránya az általunk definiált könyvtárszakai tájékozottsági mutató átlagpontszámának arányában

33%-a. A második kategória, akik maximum 20 ezer forintos eltéréssel tudták, hogy mennyi lehet a kezdő garantált fizetés. Ők 7-en voltak, ez a kitöltők 11%-át jelenti. A harmadik csoport résztvevői több mint 20 ezer forintot „tévedtek” a fizetéseket illetően, ők voltak a legtöbben, méghozzá a válaszadók 48%-a tartozott ide, vagyis a kitöltők közel fele tartozik ebbe a kategóriába. Ebben a kategóriában a terjedelem havi bruttó 50 ezertől egészen 220 ezerig terjedt, a leggyakoribb érték pedig a 120 ezer forintos fizetés volt. Ebben az esetben nem vizsgáltuk a mintán belül külön azokat a hallgatókat, akik kifejezetten nem könyvtárban szeretnének elhelyezkedni, és így valószínűleg nem is a bértáblának megfelelő fizetésben gondolkodnak. Ahogy a Diplomás Pályakövetési Rendszerből is látszik, valójában az informatikus könyvtáros szakokkal rendelkezők átlagosan bruttó havi 190 ezer forintot keresnek, tehát a tévedést csak idézőjelesen értjük, mivel a hipotézist jelenleg a bértáblának megfelelően mértük.

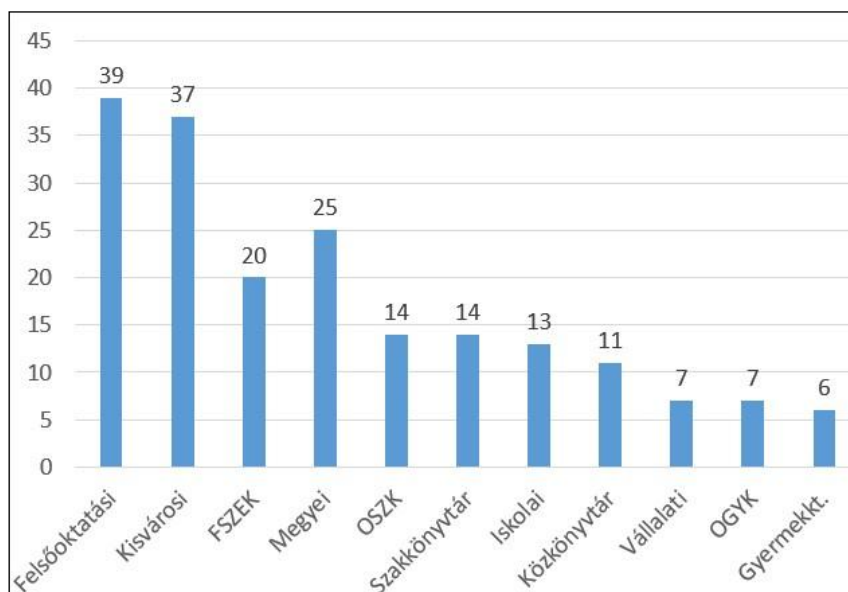
A hallgatók tájékozottságát, az előző (H5) hipotézisnél bemutatott definícióval megegyezően állapítottuk meg. Azok a hallgatók, akik a legkevésbé tűntek tájékozottnak a bérekkel kapcsolatban, 6,22 pontos átlagot értek el a szakmával kapcsolatos tájékozottságban, ezzel meghaladták a 6,02-es teljes mintaátlagot, és ők érték el a legjobb eredményt a bérek vizsgálatának tükrében. Azok a hallgatók, akik tisztában voltak a garantált kezdő fizetésminimummal, mindössze 5,57-es átlagot értek el. A köztes kategória hallgatói azonban még

ennél is rosszabbul szerepeltek, ők kerekén 5-ös átlagot értek el. A hipotézisünk így nem igazolódott be, mivel a szakmán belüli tájékozottság és a bérekkel való tájékozottság között nincs egyértelmű kapcsolat.

5.4 Az elhelyezkedés és a gyakorlat célpontjai

Az elhelyezkedéssel kapcsolatos álláspontok hosszú fejtegetését követően érdemes rátérni arra, hogy mely könyvtárak a hallgatók elhelyezkedésének tervezett célpontjai. A hallgatók szabad szöveges formában gépelhették be válaszaikat, mivel az online úrlapon nem volt lehetőség az összes könyvtár felsorolására és listás kiválasztására. Az előzetes várakozásainkkal ellentétben viszont ilyen formában a hallgatók vegyesen írtak be konkrét könyvtárakat és kategóriákat, ahol szívesen elhelyezkednének, sok esetben pedig egyszerre több kategóriát is írtak. A legnépszerűbbnek a lehetőségek közül a felsőoktatási könyvtár bizonyult, amelyet 39 fő említett, és a városi könyvtár, amelyet 37 fő írt be. A válaszadók közül nagyon sokan ebben az esetben is csak a tágabb kategóriát jelölték meg, de emellett voltak, akik név szerint említették a könyvtárat, amit végül besoroltunk a nagyobb kategória alá (8. ábra).

A feltételezéseink közé tartozott, hogy a hallgatók várhatóan nagyobb alkalmazotti létszámmal rendelkező, budapesti könyvtárakat fognak megjelölni, ami bizonyos szempontból igazolódott, hiszen név szerint a *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár*, az *Or-*

8. ábra: „Eddigi benyomásod alapján mely könyvtárban helyezkednél el legszívesebben?”
adott válaszok a legtöbb említés szerint

szágos Széchényi Könyvtár és az Országgyűlési Könyvtár kapta a legtöbb említést. A mobilitásra vonatkozó feltételezésünk viszont nem teljesült, mivel a vidéki egyetemek hallgatói jellemzően a saját felsőoktatási intézményüket vagy a városban lévő egyéb könyvtárat jelölték meg, esetleg feltételezhetően a lakóhelyükhöz közel eső könyvtárat nevezték meg. Más esetben pedig csak kategóriát említettek, amiből a költözési hajlandóság nem derült ki.

Egy további feltételezésünk volt a kutatás elején, hogy a hallgatók közül sokan a szakmai gyakorlati helyükre szeretnének később visszatérni pályakezdőként, ezért a kérdőívben megkérdeztük, hogy mely szakmai gyakorlati helyet kedvelték eddig a legjobban. A válaszokból azonban kitűnik, hogy változó felsőoktatási intézményként a szakmai gyakorlatokra vonatkozó rendszer. A hallgatók egy része arról számol be válaszában, hogy kötelező volt egy bizonyos könyvtárban tölteni a gyakorlatukat vagy választhattak az egyetemhez tartozó könyvtárak közül. Főleg a képzés elején lévő hallgatók említik, hogy nincs még elég összehasonlítási alapjuk egy kedvelt hely kiemeléséhez, és a döntés megindoklásához. Inkább a felsőbb éves, főleg mesterképzésben résztvevő hallgatók, akik ha lehetőségük adódik, akkor tudatosan, az érdeklődési körüknek megfelelően választanak gyakorlati helyet, ahol a diplomát követően szívesen el is helyezkednének.

A szöveges válaszok alapján négy nagyobb kategóriát lehet elkülöníteni, köztük megjelennek, akik még nem voltak gyakorlaton (13,9%) és akik nem említik, hogy hol helyezkednének el (13%), valamint akik valóban szívesen folytatnák a munkát a korábbi gyakorlati helyükön (31,4%). A legérdekesebb viszont a legnagyobb kategória (41,7%), melyben a hallgatók ugyan kiemelték a kérdésnek megfelelően egy gyakorlati helyet, de a tervezett elhelyezkedés kérdésénél viszont más könyvtárat jelölték meg. Ezen belül valójában további alkategóriák találhatók, amelyek árnyalják a képet, hogy miért nem igazolódott az eredeti feltételezésünk.

Megjelennek a válaszok közt negatív vélemények is, amelyek szerint a gyakorlat során a hallgatók csak a könyvtári elhivatottság hiányát tapasztalták vagy a kollégák közötti nézeteltéréseket. Volt olyan könyvtár is, amely előre közölte a hallgatóval, hogy ott nem fog tudni elhelyezkedni, ezért borítékcímzést és szendvicskészítést javasolt neki. Előfordult azonban olyan is a válaszadók közt, aki jelenleg más könyvtártípusban dolgozik, de a vállalati könyvtárban töltött gyakorlat olyannyira szimpatikus volt számára, hogy a jövőben szívesen elhelyezkedne vállalati könyvtárban is. Sok hallgató válaszából viszont nem derül ki, hogy valójában miért nem a gyakorlati helyen szeretne tovább dolgozni, feltételezhetően például érdeklődési köre, lakhelye miatt vagy mert nem látja esélyesnek az elhelyezkedést az adott könyvtárban.

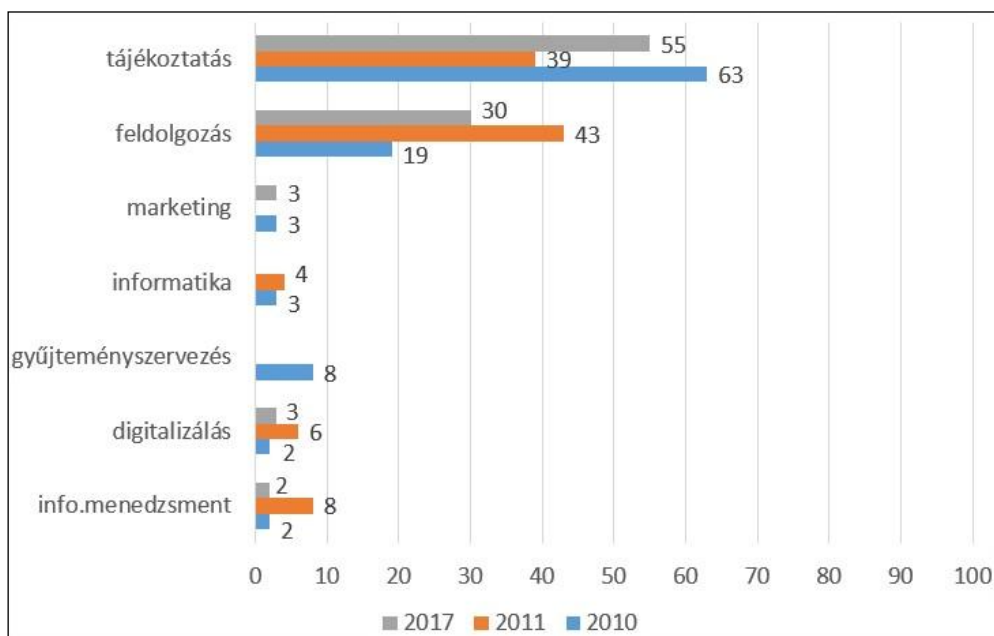
A kiemelt gyakorlati helyekről összességében a hallgatók sok pozitívumot írnak, melynek központi eleme, hogy a könyvtárosok segítenek az egyetemen tanult elméletet kipróbálni, illetve összevetni a gyakorlattal. A könyvtárak gyakran segítenek a hallgatóknak a diplomamunkájukban, vagy a tanórai ismereteken túlmutató információkat nyújtanak. Más hallgatók pedig a változatos munkavégzést, a különböző könyvtári folyamatok megismerését, és a jó hangulatot emelték ki. A válaszok szerint a hallgatók számára nagyon fontos, hogy kollégaként kezeljék őket, és vonják be a mindennapi feladatokba.

5.5 Könyvtáron belül kedvelt munkakörök

A hallgatókat megkérdeztük arról is, hogy a könyvtári munka melyik ága érdekli őket leginkább, de ehhez nem kapcsolunk hipotézist ebben a kutatásban. A válaszokat tartalomelemzéssel megnéztük a kitöltések évfolyama szerint, amelyből jól látható (9. ábra), hogy a tájékoztatás és a feldolgozás a legnépszerűbb terület. Sok könyvtáros-hallgató egyszerre több munkakört is megjelölt, gyakran a tájékoztatást és a feldolgozást egyszerre, de az összehasonlíthatóság kedvéért a 9. ábrán a százalékos arányt tüntettük fel, hogy melyik munkakört hányan említették az adott mintában. Míg 2010-ben döntő többségben a tájékoztatást

írták be a válaszadók a szabad szöveges mezőbe (63% említette), addig a másik két évben ennél nagyobb volt a megosztottság. Bár 2017-ben is többen voltak a hallgatók közül, akik tájékoztatóként szeretnének inkább elhelyezkedni (55%), addig 2011-ben valamivel a feldolgozás irányába billent a mérleg a válaszok szerint (43% a 39%-hoz képest).

A legkedveltebb két könyvtári munkakörön túl azonban nagyon változatos a helyzet a különböző évek eredményei szerint. 2010-ben harmadik helyen a gyűjteményszerzés végzett 8%-kal, de ezt 2011-ben és 2017-ben egyáltalán nem említették a hallgatók. Az információmenedzsment és a digitalizálás 2011-ben végzett 6-5%-os népszerűséggel, és ugyan 2010-ben és 2017-ben is említették ezeket a munkákat a hallgatók, de csak 2-3%-os arányban. Az informatika is 2011-ben volt a legnépszerűbb (4%), de 2010-ben is többen említették (3%), míg 2017-ben egyáltalán nem merült fel a terület a válaszok között. Azonban a könyvtári marketinghez, rendezvényszervezéshez kapcsolódó feladatok 2011-ben egyáltalán nem jelentek, míg 2010-ben és 2017-ben is a kitöltők 3-3%-a említette ezeket a feladatokat. Tehát a hallgatók körében egyértelműen a tájékoztatás és a feldolgozás a legnépszerűbb könyvtári feladat, amelyet

9. ábra A hallgatókat érdeklő munkakörök százalékos megoszlása a vizsgálati évek arányában

a legtöbben említették a válaszadók közül, de ezen felül már nagyon nagy a szórás, hogy milyen más területen tudnák a hallgatók elképzelni magukat. Vélhetően a felsőoktatási intézményeken kínált szakirányokból is következik a válasz, de ezenkívül érdemes lenne a kérdést tovább elemezni például a hallgatók aktuális évfolyama szerint, mivel valószínűleg a mesterképzésre járók már nagyobb rálátással rendelkeznek a választható munkakörökre.

6. Összefoglalás

A kutatás áttekintette, hogy a magyarországi informatikus könyvtáros hallgatók hogyan tekintettek az elhelyezkedési esélyeikre 2010-ben, 2011-ben és 2017-ben. A hallgatói létszám a vizsgálat kezdete óta csökkenést mutat, de a hallgatók véleménye (n=223) alapján nem tűnik úgy, hogy egyre biztosabbak lennének az elhelyezkedésükben a szak elvégzését követően. Bár 2017-ben a felmérés kitöltői kifejezetten nagy arányban gondolták (83%), hogy a diploma megszerzése után el fognak helyezkedni egy könyvtárban, és 2010-ben is 76% volt az arány, de 2011-ben mindössze 65%.

Azok a hallgatók, akik nem látnak esélyt a saját elhelyezkedésükre, főleg egy másik diplomával (12%) vagy másik végzettséggel (10%) szeretnének munkát kapni. A hallgatóknak azonban csak egy része lenne pályaelhagyó, vannak, akik inkább a könyvtári munka miatt szeretnék még bővíteni az ismereteiket. Sokan azonban külföldön próbálnának sikert (7,6%) elérni a hallgatók közül, ahol viszont nem a könyvtári végzettségre támaszkodnának.

Az elhelyezkedéssel kapcsolatos hipotéziseinket sorban sikerült megcáfolni, és a korrelációs számítás sem bizonyította, hogy lenne kapcsolat a vizsgált változóink közt. Azaz nem igazolódott be, hogy a budapesti hallgatók sokkal kevésbé szeretnének könyvtáron belül elhelyezkedni, a szakmában tájékozottabb hallgatók jobban hinnének az elhelyezkedésben vagy jobban ismernék a béréket. Továbbá nem igazolódott, hogy akik szerint leginkább kapcsolatokkal lehet elhelyezkedni, azok kevésbé hinnének a saját esélyeikben. A BA-s hallgatók azonban valóban valamivel jobban hisznek az elhelyezkedésükben, de ezt érdemes lenne tovább vizsgálni.

A kedvelt munkakörök közt minden évben többségben a tájékoztatás és a feldolgozás szerepelt,

ennél sokkal kisebb arányban jelent meg például az információmenedzsment, a könyvtári marketing vagy a digitalizálás.

A megkérdezett hallgatók többsége felsőoktatási könyvtárban vagy városi könyvtárban szeretne leginkább elhelyezkedni, de a név szerint említett könyvtárak közül a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, az Országos Széchényi Könyvtár és az Országgyűlési Könyvtár a legnépszerűbb. Sokan szívesen folytatnák a munkát a korábbi szakmai gyakorlati helyükön (31,4%), de nem ők vannak többségben. Előfordul, hogy a hallgatók az egyetem mellett már elhelyezkednek valahol, és ott folytatnák a munkájukat. Vannak azonban negatív vélemények is a szakmai gyakorlati helyekről, de összességében a pozitív vélemények kerülnek előtérbe.

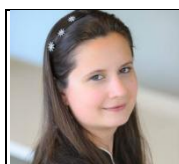
A hipotéziseken és az előzetes feltételezéseken kívül a vizsgálat rámutatott két dologra, amit még érdemes lenne tovább kutatni és elemezni. Az évek során a felméréseink szerint csökkent a hallgatók szakma iránti „tájékozottsága”, azaz a látogatott könyvtárakból, az ismert könyvtári hangadó szakemberekből (véleményvezérek) és ismert folyóiratokból generált mutató átlagértéke. A kutatás rámutatott ezenkívül arra, hogy a hallgatók döntő többsége szerint kapcsolatokkal lehet itthon elhelyezkedni, amit fontosabbnak látnak még a végzettségnél, egyéb ismereteknél, az elkötelezettségnél és főleg a szakmai szervezeti tagságnál.

Irodalom

- [1] KISZL P.: Ízlik-e a blogonai? A többciklusú informatikus könyvtárosképzés eddigi tapasztalatai. = TMT, 57. évf. 1. sz. 2010.
- [2] BARTOS É.: A könyvtárosok jövője: a könyvtárosképzés jövője. = TMT, 53. évf. 9. sz. 2006.
- [3] CZEGLÉDI L.: Gondolatok a könyvtári gyakorlatról: értékelés, megvalósulás, minőség. = Könyvtári Figyelő, 53. évf. 1. sz. 2007.
- [4] KÓRÓDY J.: Könyvtáros hallgatók szakmai gyakorlatainak tapasztalatai vállalati információs környezetben – felkészítés a munkaerőpiacra. = TMT, 59. évf. 9. sz. 2012.
- [5] BARTOS Éva: "Diplomás könyvtáros állást keres". = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 16. köt. 12. sz. 2007. p. 3-11.
- [6] MOUNT E. szerk.: Opening new doors : alternative careers for librarians. Washington, Special Libraries Association, 1993., p. 271

- [7] CZEGLÉDI L. i.m.
- [8] KISZL P. i.m.
- [9] Részletesebben a képzésekről a szerző több szakirodalomban is ír. KISZL.: Üzleti információ, céginformáció és a könyvtárak. Budapest, ELTE, 2005. p. 189-209. és KISZL P.: A jövő információbrókerei: könyvtáros hallgatók felkészítése a vállalkezési tevékenységre. = MIKULÁS G. szerk.: Információból üzleti érték. Az információbróker környezete és munkája. Budapest, MIBE, 2006. p. 67-73.
- [10] Informatikus könyvtáros szak: Végzés utáni kilátások = Felvi.hu. Letöltés ideje: 2018.08.30. Forrás: https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakleirasok/Szakleirasok/index.php/szak/42/vegzes_utani_kilatasok
- [11] Informatikus könyvtáros szak: Szakmatérkép = Felvi.hu. Letöltés ideje: 2018.08.30. Forrás: https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakleirasok/Szakleirasok/index.php/szak/42/szakmaterkep
- [12] A kérdőívben szereplő, könyvtári véleményvezérekre vonatkozó kérdés 2010-es eredményét két előadásban fejtettük ki. HABÓK L., MIKULÁS G.: Szervezeti kultúra a könyvtári versenyképesség eszközeként. Előadás az MKE Vándorgyűlésen, 2010. Továbbá MIKULÁS G., HABÓK L. (2011): Measuring predictive competitiveness of library managers from their narratives – a new approach = BOBCATSSS 2011: Finding new ways. Szombathely, Magyarország, 2011.01.31-2011.02.02. Szombathely, pp. 230-237.
- [13] LENGYELNÉ M. T.: Permanens-e az informatikus könyvtáros szak népszerűtlensége? Előadás az MKE Vándorgyűlésen, 2013. Letöltés ideje: 2018.08.30. Forrás: <https://slideplayer.hu/slide/2118494/>
- [14] ESZENYINÉ B. M.: A tanulás szerepe az életpályaépítés során: az iskolarendszerű képzés. = Könyvtári Figyelő, 61. évf. 1. sz. 2015.
- [15] MELEG S.: Berek, bérpótlékok 2018-ban. Letöltés ideje: 2018.08.30. Forrás: http://www.tamogatoweb.hu/irasaink/berek_berpotlekok_2018_01_06.pdf

Beérkezett: 2018. IX. 3-án.

Habók Lilla

HWSW.hu informatikai szakújságíró;
Digitális Állampolgárság-kutató,
E-mail: habok.lilla@gmail.com

Szabó Gábor

ELTE TáTK szociológia BA szakos
egyetemi hallgató,
E-mail: szgabi22@gmail.com